

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

KRR-4111-01-01/2013

K/13/002

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

(Tekst ujednolicony na podstawie uchwały Zespołu Orzekającego Komisji
Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 21 maja 2014 r.)

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	K/13/002 – Nadzór Prezesa Agencji Rynku Rolnego nad ELEWARR sp. z o.o.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Kontrolerzy	Franciszek Witkowski, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr 88369 z dnia 17 października 2013 r. Dariusz Marszałek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88370 z dnia 17 października 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Agencja Rynku Rolnego ul. Nowy Świat 6/12, 00-400 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Radosław Szatkowski, Prezes Agencji Rynku Rolnego od dnia 3 czerwca 2013 r. Lucjan Zwolak, p.o. Prezes Agencji Rynku Rolnego od dnia 10 września 2012 r. do dnia 2 czerwca 2013 r. Andrzej Łuszczewski, p.o. Prezes Agencji Rynku Rolnego od dnia 29 grudnia 2011 r. do dnia 9 września 2012 r. Władysław Łukasik, Prezes Agencji Rynku Rolnego od dnia 8 maja 2008 r. do dnia 29 grudnia 2011 r. (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie¹ nadzór Prezesa Agencji Rynku Rolnego nad ELEWARR sp. z o.o.

Powyższą ocenę uzasadnia przede wszystkim niezrealizowanie wniosków po kontroli NIK „Funkcjonowanie ELEWARR sp. z o.o.” (zwanej dalej także „Spółką”) przeprowadzonej w 2010 r., dotyczących:

- monitorowania działań Spółki ELEWARR w sprawie zwrotu wynagrodzeń nienależnie pobranych przez członków Rady Nadzorczej i Zarządu oraz Głównego Księgowego Spółki,
- ustalenia wynagrodzeń dla członków Zarządu w kwotach nieprzekraczających maksymalnej wysokości wynagrodzenia miesięcznego, określonego w art. 8 pkt 1 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi².

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia też:

- określenie w umowach o pracę z członkami Zarządu ELEWARR sp. z o.o. wynagrodzenia w kwotach przekraczających maksymalne miesięczne wynagrodzenie, o którym mowa w art. 8 pkt 1 w związku z art. 29b, 29c i 29d ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi, a także przyznawanie premii kwartalnych z naruszeniem art. 5 ust. 1 powyższej ustawy,
- powołanie - w okresie od dnia 10 grudnia 2010 r. do dnia 18 maja 2011 r. - Prezesa Zarządu ELEWARR sp. z o.o. bez postępowania kwalifikacyjnego, tj. z naruszeniem art. 19a ust. 2 w związku z art. 69a ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji³,

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe wyjaśnienie.

² Dz. U. z 2013 r., poz. 254 ze zm.

³ Dz. U. z 2013 r., poz. 216 ze zm.

- nieefektywność działań nadzorczych podjętych na rzecz poprawy sytuacji ekonomiczno-finansowej Spółki,
- niedokonanie oceny celowości wyjazdów zagranicznych członków organów ELEWARR sp. z o.o.,
- nienależyte wykonywanie obowiązków przez Pełnomocnika Prezesa ARR do spraw Nadzoru Właścicielskiego.

Kontrola wykazała, że Prezes Agencji Rynku Rolnego, jako organ Spółki - Zgromadzenie Wspólników - nie wyraził zgody na sprzedaż niekorzystnie położonego elewatora w Bielsku Podlaskim, którego sprzedaż była planowana w zatwierdzonej „Strategii rozwoju Spółki ELEWARR na lata 2012-2014”.

Kontrola wykazała też, że Agencja Rynku Rolnego - w związku z obniżeniem cen na rynku zbóż i rzepaku po zbiorach w 2013 r. - podejmowała tylko działania informacyjne. Nie wydała natomiast ELEWARR sp. z o.o. wytycznych w tym zakresie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego⁴

1. Realizacja wniosków pokontrolnych NIK

Najwyższa Izba Kontroli, w wyniku kontroli „Funkcjonowanie ELEWARR sp. z o.o.”, przekazała Prezesowi Agencji Rynku Rolnego, w wystąpieniu pokontrolnym⁵, cztery wnioski pokontrolne, z których dwa nie zostały zrealizowane, a jeden został zrealizowany częściowo.

1.1. Wniosek o monitorowanie działań Spółki ELEWARR w sprawie zwrotu wynagrodzeń nienależnie pobranych przez członków Rady Nadzorczej i Zarządu Spółki oraz Głównego Księgowego ELEWARR sp. z o.o. nie został zrealizowany. Prezes Agencji Rynku Rolnego (zwanej dalej „ARR”, lub „Agencją”) wyjaśniając niezrealizowanie powyższego wniosku powołał się na postanowienie Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy (XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego), z dnia 17 września 2012 r., w którego uzasadnieniu Sąd stwierdził: *„brak (...) przesłanek do zakwalifikowania spółki Elewarr spółka z ograniczoną odpowiedzialnością do podmiotów zobowiązanych do stosowania ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi. (...) Spółka Elewarr spółka z ograniczoną odpowiedzialnością nie jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną, ani też jednoosobową spółką Skarbu Państwa”*. Ponadto stwierdził: *„(...) bezzasadne jest stwierdzenie, iż wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej i Zarządu Spółki było pobierane nienależnie.”*

Niepodjęcie działań mających na celu zwrot nienależnie pobranych wynagrodzeń, wypłaconych niezgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi, spowodowało przedawnienie dochodzenia tych należności.

(dowód: akta kontroli str. 19-27, 281-313, 653)

Najwyższa Izba Kontroli wyraża stanowisko, że ELEWARR sp. z o.o. jest państwową osobą prawną, gdyż wszystkie jej udziały stanowią mienie państwowe - 100% udziałów posiada bowiem Agencja Rynku Rolnego, która zgodnie z art. 2 ust. 1 w związku z art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych⁶ jest państwową osobą prawną. Zgodnie z art. 1 pkt 2 w związku z art. 2 pkt 1 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi, ma ona zastosowanie do państwowych jednostek organizacyjnych posiadających osobowość prawną, które nie są jednocześnie podmiotami, o których mowa w pkt 8, 9 i 11, oraz nie są szkołami wyższymi. Przepisy te zatem mają zastosowanie do ELEWARR sp. z o.o.

1.2. Wniosek o ustalenie wynagrodzeń dla członków Zarządu w kwotach nieprzekraczających maksymalnej wysokości wynagrodzenia miesięcznego, określonego w art. 8 pkt 1 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi nie został zrealizowany.

⁴ Kontrolą objęto okres od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia 30 września 2013 r.

⁵ Wystąpienie pokontrolne z dnia 14 stycznia 2011 r. (tekst ujednolicony), znak: KSR-4101-01-01/2010.

⁶ Dz. U. z 2012, poz. 633 ze zm.

Do dnia 10 grudnia 2010 r. obowiązywały umowy o pracę⁷ zawarte przez pełnomocnika Zgromadzenia Wspólników z członkami Zarządu ELEWARR sp. z o.o. w 1996 r., 2007 r. i 2008 r. W przypadku Prezesa Zarządu Spółki, umowa o pracę określała wynagrodzenie w wysokości 6-krotnego, a w przypadku wiceprezesów 5,5-krotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw za ostatni miesiąc minionego kwartału, poprzedzającego wypłatę, ogłoszonego w Monitorze Polskim przez Prezesa GUS (zwanego dalej „przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem”). Ponadto w umowach ustalono kwartalne premie uznaniowe, przyznawane przez Radę Nadzorczą, w wysokości do 50% kwartalnego wynagrodzenia zasadniczego. W badanym okresie Rada Nadzorcza Spółki dwukrotnie podejmowała uchwały o przyznaniu nagród kwartalnych trzysobowemu Zarządowi⁸. Ustalenie premii kwartalnych było sprzeczne z art. 5 ust. 1 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi, gdyż członkom Zarządu przysługiwało wyłącznie wynagrodzenie miesięczne.

Następna umowa o pracę z Prezesem Zarządu Spółki została zawarta przez pełnomocnika Zgromadzenia Wspólników reprezentującego ELEWARR sp. z o.o. w dniu 10 grudnia 2010 r. W § 3 umowy określono miesięczne wynagrodzenie zasadnicze w wysokości 5-krotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia oraz premię kwartalną przyznaną przez Radę Nadzorczą. Umowa była dwukrotnie zmieniana. Aneks z dnia 31 maja 2011 r. ustalił premię miesięczną. Następnie aneksem z dnia 13 stycznia 2012 r. określono miesięczne wynagrodzenie w wysokości 6-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Rada Nadzorcza Spółki w dniu 20 kwietnia 2011 r. podjęła uchwałę nr 5/04/11 o przyznaniu Prezesowi Zarządu Spółki premii kwartalnej, co było naruszeniem art. 5 ust. 1 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi. Wynagrodzenie zasadnicze przekroczyło maksymalne miesięczne wynagrodzenie ustalone w art. 8 pkt 1 w związku z art. 29b, 29c i art. 29d ww. ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 19-27, 31-37, 43-50, 64-78, 88-92, 729-738, 753-756)

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że zgodnie z art. 13 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi, postanowienia umów o pracę członków Zarządu ustalające miesięczne wynagrodzenie w wysokości wyższej niż dopuszczona ustawą, są nieważne z mocy prawa w odniesieniu do tej części, która przewyższa kwotę maksymalną określoną w ustawie. W okresie od dnia 1 lipca 2010 r. do dnia 30 września 2013 r. kwota nienależnie pobranych wynagrodzeń przez członków Zarządu Spółki wyniosła 208 tys. zł, z tego 132 tys. zł stanowiły nienależnie wypłacone premie kwartalne oraz 76 tys. zł - wynagrodzenia wypłacone ponad maksymalne miesięczne wynagrodzenie ustalone ww. ustawą⁹.

Ponadto Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi za nieprzestrzeganie przepisów tej ustawy, Rada Nadzorcza ELEWARR sp. z o.o. ulega rozwiązaniu z mocy prawa. Wynagrodzenie wypłacone przez Spółkę członkom Rady Nadzorczej, po jej rozwiązaniu jest świadczeniem nienależnym. Nienależne świadczenie wypłacone członkom Rady Nadzorczej w okresie od dnia 1 lipca 2010 r. do dnia 30 września 2013 r. wyniosło 921,6 tys. zł.

1.3. Wniosek o podjęcie działań mających na celu poprawę sytuacji ekonomiczno-finansowej Spółki nie został w pełni zrealizowany, bowiem podjęte działania były nieskuteczne. W latach 2010-2012 Spółka osiągnęła zysk, to jednak był on uzyskany dzięki działaniom niezwiązanym bezpośrednio z działalnością podstawową Spółki, tj. obrotem zbożem i rzepakiem oraz ich przechowywaniem. Zysk ten osiągnięto głównie z działalności finansowej, tj. dywidend uzyskanych od spółek zależnych oraz odsetek od lokat. Łącznie przychody z tego tytułu wyniosły: 4.443,5 tys. zł w 2010 r., 4.795,9 tys. zł w 2011 r., 3.545 tys. zł w 2012 r., w tym z dywidend odpowiednio:

⁷ Umowa o pracę z Prezesem Zarządu została zawarta w dniu 23 listopada 2007 r. Umowy o pracę z członkami Zarządu (wiceprezesami) zostały zawarte w dniach 28 czerwca 1996 r. i 1 lutego 2008 r.

⁸ Uchwała nr 5/04/10 z dnia 20 lipca 2010 r. i uchwała nr 2/05/10 z dnia 23 października 2010 r.

⁹ Maksymalne miesięczne wynagrodzenie stanowiące 6-krotność miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale 2009 r., ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (Dz. Urz. GUS z 29.01.2010 r. Nr 1, poz. 4), wyniosło 20,7 tys. zł.

3.029,7 tys. zł, 1.988,1 tys. zł, 1.457,6 tys. zł i z odsetek od lokat bankowych odpowiednio: 1.413,8 tys. zł 2.807,8 tys. zł, 2.087,4 tys. zł.

W 2013 r. sytuacja finansowa ELEWARR sp. z o.o. uległa pogorszeniu. Za trzy kwartały 2013 r. Spółka wykazała stratę w wysokości 5.782 tys. zł. Powodem było głównie uzyskanie niskiej marży handlowej przy sprzedaży rzepaku i zbóż. Prezes ARR stwierdził m.in., że „(...) *uznałem iż sytuacja ekonomiczna Spółki pogarsza się i staje się trudniejsza. Wymaga większej troski i uwagi ze strony osób odpowiedzialnych w ARR za nadzór nad Spółką, w tym z mojej strony. (...) Po naradzie z kierownictwem Spółki i Przewodniczącym Rady Nadzorczej przyjąłem przedmiotową analizę z zaleceniem bieżącego monitorowania sytuacji rynkowej i podejmowania adekwatnych decyzji o sprzedaży zapasów w celu poprawy sytuacji finansowej Spółki. (...) Z rozmów z Prezesem "ELEWARR" Sp. z o.o. wynika, że na koniec roku powinna nastąpić poprawa wyniku finansowego w stosunku do III kwartału 2013 r.*”

W okresie objętym kontrolą majątek Spółki ulegał dalszej dekapitalizacji. Wartość rzeczowych aktywów trwałych zmniejszyła się z 83,5 mln zł według stanu na koniec 2009 r. do 77,3 mln zł według stanu na koniec 2010 r. i do 69,7 mln zł na koniec 2012 r., tj. o 16,5%. Stopień zużycia środków trwałych na dzień 31 grudnia 2009 r. wynosił 53,4%, na dzień 31 grudnia 2010 r. zwiększył się do 56,7%, na dzień 31 grudnia 2011 r. - do 59,2%, a na dzień 31 grudnia 2012 r. - do 61,8%.

W badanym okresie wykorzystanie powierzchni magazynowej elewatorów i magazynów Spółki, o łącznej pojemności około 630 tys. ton, wyniosło około 40%. W poszczególnych latach średnioroczne wykorzystanie powierzchni magazynowej kształtowało się następująco: 42,6% w 2010 r., 33,2% w 2011 r. (po wydysponowaniu rezerw ARR i Agencji Rezerw Materiałowych), 37,4% w 2012 r. W 2013 r., w miesiącach sierpień-październik, średniomiesięczne wykorzystanie powierzchni magazynowej wyniosło około 40%. Zdaniem NIK poziom wykorzystania powierzchni magazynowej Spółki wynoszący około 40% nie był zadowalający. Wykorzystanie powierzchni było niższe niż w latach 2007-2009, kiedy wyniosło około 50%. Działania podejmowane przez Zarząd Spółki w celu poprawy wykorzystania powierzchni magazynowej polegające na dostosowaniu potencjału przechowalniczego do potrzeb regionalnego rynku, zwiększeniu asortymentu przechowywanych towarów oraz udziału usługowego przechowywania zbóż i rzepaku, nie przyniosły spodziewanych efektów.

(dowód: akta kontroli str. 19-23, 314-329, 635-636, 653, 655-727, 655-728)

1.4. Wniosek o wyegzekwowanie przez Prezesa ARR od Zarządu Spółki ustalenia wynagrodzenia dla Głównego Księgowego w kwocie nieprzekraczającej maksymalnej wysokości wynagrodzenia miesięcznego, określonego w art. 8 pkt 1 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o *wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi* został zrealizowany.

W dniu 1 października 2009 r. Zarząd reprezentujący ELEWARR sp. z o.o. zawarł umowę o pracę z Głównym Księgowym Spółki, w której przy wymiarze ½ etatu, wysokość miesięcznego wynagrodzenia została określona na poziomie 2,5-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. W umowie określono również premie miesięczne. Aneks z dnia 11 stycznia 2011 r. umowę o pracę zmieniono przez zwiększenie wynagrodzenia do 3,5-krotności.

(dowód: akta kontroli str. 51-63, 741)

2. Audyt i kontrole w Agencji Rynku Rolnego

2.1. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przeprowadziło w ARR, w okresie lipiec-sierpień 2012 r. kontrolę dotyczącą prawidłowości wykonywania przez Agencję zadań wynikających z posiadanych udziałów w spółkach prawa handlowego w latach 2011-2012. Stwierdzono nieprawidłowości, które polegały na: niedostatecznym uzasadnieniu celowości utworzenia stanowiska dyrektora generalnego Spółki, niedostatecznym egzekwowaniu stanowiska ARR w zakresie dbałości o kształtowanie kosztów Spółki, w tym utrzymania na stałym poziomie wynagrodzeń kadry kierowniczej, a także nieprzeprowadzenia kontroli w Spółce przez komórki organizacyjne centrali Agencji.

W związku z nieprawidłowościami, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 19 października 2012 r. skierował do p.o. Prezesa ARR dziewięć wniosków pokontrolnych. W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne Prezes ARR, pismem z dnia 4 lutego 2013 r., poinformował

o zrealizowaniu wniosków przez: wyodrębnienie samodzielnego stanowiska Pełnomocnika Prezesa ARR do spraw Nadzoru Właścicielskiego (zwanego dalej „Pełnomocnikiem”) podporządkowanego bezpośrednio Prezesowi ARR oraz wyznaczenie Biura Finansowo-Księgowego i Biura Prawnego do wspierania Pełnomocnika; zobowiązanie Spółki do informowania ARR o zmianach regulaminów wynagradzania pracowników, funduszu świadczeń socjalnych i odbywania podróży służbowych za granicę, a także umów zawartych przez Spółkę z dyrektorem generalnym, głównym księgowym i podmiotami świadczącymi usługi na rzecz Spółki; wprowadzenie zmiany księgi procedur „Nadzór właścicielski” w celu niezwłocznego informowania Prezesa ARR i reagowania na nieprawidłowości w zarządzaniu Spółką i dokumentowania czynności podejmowanych przez Pełnomocnika oraz informowanie Agencji o sprawowanym nadzorze przez przedstawicieli Agencji w Radzie Nadzorczej ELEWARR sp. z o.o.

(dowód: akta kontroli str. 139-154)

2.2. W okresie od dnia 20 marca do dnia 31 lipca 2013 r. Biuro Audytu Wewnętrznego przeprowadziło w Centrali ARR zadanie audytowe nr 0501/06/13 „Nadzór Właścicielski”. Dyrektor Biura wyjaśnił, że zadanie to zrealizowano dopiero w 2013 r. ze względu na zmiany organizacyjne wprowadzone w związku z zaleceniami kontroli zewnętrznych i konieczność oceny ich funkcjonowania.

Audytorzy wskazali m.in. błędy w sporządzonym przez Pełnomocnika dokumencie p.n. „Analiza wybranych danych ekonomiczno-finansowych spółek zależnych grupy kapitałowej ELEWARR sp. z o.o. za IV kw. 2012 r.”, polegające na rozbieżności pomiędzy wyliczonymi wartościami wskaźników, a ich prezentacją graficzną, przyjęciu błędnej wysokości aktywów ogółem przy obliczaniu wskaźnika rentowności majątku Spółki, a także błędnej interpretacji jednego ze wskaźników płynności finansowej.

Biuro Audytu Wewnętrznego sformułowało zalecenia dotyczące współpracy pomiędzy Pełnomocnikiem, a Biurem Finansowo-Księgowym przy uzgodnieniu z Prezesem ARR zakresu prezentowanych danych, zapewnienia ich zgodności oraz spójności w analizie ekonomiczno-finansowej Spółki oraz podjęcia ewentualnych działań mających na celu poprawę wartości informacyjnej analizy, m.in. przez podanie przyczyn przekroczenia lub nieosiągnięcia optymalnych poziomów wskaźników oraz formułowanie wniosków dotyczących poprawy wskaźników. Okres realizacji zaleceń audytu został wyznaczony do końca stycznia 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 19-23, 155-170)

2.3. W latach 2010-2012 Biuro Kontroli Wewnętrznej nie zaplanowało i nie przeprowadziło w ARR kontroli z zakresu nadzoru właścicielskiego nad ELEWARR sp. z o.o. Na drugą połowę 2013 r. taką kontrolę zaplanowano lecz jej nie zrealizowano. Dyrektor Biura Kontroli Wewnętrznej wyjaśnił, że przyczyną niepodjęcia kontroli było m.in. przeprowadzenie kontroli przez jednostki zewnętrzne, tj. NIK¹⁰ oraz MRiRW¹¹. Ponadto podał, iż „Kierownictwo Agencji Rynku Rolnego posiadało wiedzę dotyczącą Elewarr Sp. z o.o., ponieważ Z-ca Prezesa ARR był jednocześnie Pełnomocnikiem Prezesa ds. Nadzoru Właścicielskiego oraz Przewodniczącym Rady Nadzorczej Spółki ELEWARR. W związku z powyższym nie było potrzeby przeprowadzania kontroli przez BKW.”

(dowód: akta kontroli str. 275-277)

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela powyższego stanowiska. Przeprowadzenie w ARR kontroli zewnętrznych nie zwalniało Biura Kontroli Wewnętrznej z realizacji planowanego zadania dotyczącego nadzoru właścicielskiego nad ELEWARR sp. z o.o.

3. Działania Agencji Rynku Rolnego na rynku zbóż i rzepaku

Skup interwencyjny na zasadach obowiązujących w Unii Europejskiej Agencja Rynku Rolnego przeprowadziła w roku 2009/2010. Jednym z podmiotów prowadzących skup była ELEWARR sp. z o.o. - uczestniczyło w nim 17 magazynów Spółki. W latach 2011-2013 skup interwencyjny UE nie był

¹⁰ Kontrola przeprowadzona w I połowie 2010 r.

¹¹ Kontrola przeprowadzona w II połowie 2012 r.

prorowadzony. Agencja, w ramach przygotowań do skupu interwencyjnego w roku 2013/2014, zamieściła na stronie internetowej wykaz 22 magazynów podmiotów, które złożyły oferty na świadczenie usług przechowalniczych na zakup pszenicy, w tym 11 magazynów ELEWARR sp. z o.o. Prezes Agencji stwierdził, że „Aby zapewnić w imieniu ARR sprawne prowadzenie ewentualnej interwencji unijnej na rynku zbóż na terenie Polski, „ELEWARR” Sp. z o.o. uczestniczy na zasadach komercyjnych w tej interwencji, zgłaszając co roku oferty na świadczenie usług przechowalniczych.”

Odnosnie roli ELEWARR sp. z o.o. w stabilizacji rynku zbóż w Polsce Prezes ARR podał, iż „ELEWARR Sp. z o.o. nie ma prawnych lub innych bezpośrednich możliwości oddziaływania na przedsiębiorców działających na rynku zbóż - poza działaniami na podstawie umów cywilnoprawnych.” Ponadto poinformował, że działania Spółki stabilizujące rynek są możliwe pod warunkiem zachowania konkurencyjności dzięki: posiadaniu odpowiednich warunków techniczno-organizacyjnych zapewniających sprawne przyjęcie i wydysponowanie odpowiednich ilości zbóż, porównywalnemu poziomowi kosztów zakupu i przechowywania zbóż, odpowiednim warunkom dla bezpiecznego przechowywania zbóż (zabezpieczenia techniczne, system księgowo-informatyczny) przy zapewnieniu utrzymania ich właściwej jakości.

Prezes ARR zwrócił także uwagę, że „świadomość podmiotów funkcjonujących na rynku zbóż o możliwościach oddziaływania ELEWARR sp. z o.o. na rynek - wielkość powierzchni przechowalniczej, znaczące możliwości finansowe przeprowadzenia skupu zbóż (ze środków własnych i kredytu, którego zabezpieczeniem jest majątek ELEWARR sp. z o.o. bez konieczności poręczeń ze strony ARR) - odgrywa także znaczącą rolę stabilizującą na tym rynku i pozwala na łagodzenie spadku cen zbóż w czasie żniw oraz może zapobiegać spekulacyjnym zmianom. ELEWARR sp. z o.o. ma możliwości, w sytuacji okresowego spadku cen, zapewnić producentom zbóż odpłatne przechowanie w celu umożliwienia ich sprzedaży w późniejszym okresie.”

Agencja w związku z niskimi cenami zbóż i rzepaku w okresie poźniowym 2013 r. wydawała komunikaty do mediów informujące o: wolnej powierzchni przechowalniczej do udostępnienia producentom zbóż przez ELEWARR sp. z o.o., wiarygodności i rzetelności Spółki, krótkich terminach płatności. Agencja nie zlecała Zarządowi Spółki podjęcia działań dotyczących skupu zbóż i rzepaku w związku z niskimi cenami i nie wydawała wytycznych w tym zakresie. Prezes ARR wyjaśnił: „ELEWARR Sp. z o.o. jest odrębną osobą prawną, której jednym z głównych celów jest podnoszenie wartości firmy oraz m.in. uzyskiwanie dodatniego wyniku finansowego.”

Ponadto Prezes ARR wyjaśnił, że w związku z niskimi cenami zbóż i rzepaku w 2013 r. „(...) ELEWARR Sp. z o.o. nie mogła prowadzić zasadniczych działań w zakresie skupu zbóż różniących się od praktyki rynkowej prowadzonej przez inne podmioty funkcjonujące na tym rynku, w szczególności w zakresie poziomu cen. ARR akceptowała działania zarządu „ELEWARR” Sp. z o.o. zmierzające do stabilizowania sytuacji rynkowej oraz poprawy sytuacji producentów zbóż.”

Ustalono, że Agencja nie otrzymała wytycznych od Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dotyczących podjęcia działań w związku z niskimi cenami zbóż i rzepaku w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 267-273, 530-533, 544-547)

W ocenie NIK, w sytuacji obniżenia cen zbóż i rzepaku w 2013 r., działania podjęte przez ARR - właściciela ELEWARR sp. z o.o. - polegały wyłącznie na informowaniu producentów zbóż o potencjale przechowalniczym Spółki oraz o jej rzetelności przy realizacji płatności. Działania ELEWARR sp. z o.o. jak i innych podmiotów zajmujących się przechowywaniem i obrotem zbóż i rzepaku podlegają takim samym mechanizmom rynkowym. ELEWARR sp. z o.o. może uczestniczyć w skupie interwencyjnym na takich samych zasadach określonych w przepisach Unii Europejskiej jak i inne podmioty gospodarcze.

4. Wykonywanie praw i obowiązków przez Agencję Rynku Rolnego jako właściciela ELEWARR sp. z o. o.

4.1. Zgodnie z § 13 aktu założycielskiego ELEWARR sp. z o.o., organami Spółki są Zgromadzenie Wspólników, Rada Nadzorcza i Zarząd.

W okresie od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia 30 września 2013 r. Zgromadzenie Wspólników odbyło 57 posiedzeń, w tym: 13 w 2010 r., 11 w 2011 r., 23 w 2012 r. i 10 w okresie od dnia 1 stycznia do dnia 30 września 2013 r.

Rada Nadzorcza Spółki odbyła 34 posiedzenia, w tym: 6 w 2010 r., 10 w 2011 r., 9 w 2012 r. i 9 w 2013 r. (do dnia 30 września). Liczba członków Rady, zgodnie z aktem założycielskim ELEWARR sp. z o.o., wyniosła od 3 do 7.

W okresie od dnia 17 czerwca 2008 r. do dnia 26 listopada 2013 r. Pełnomocnik reprezentujący Agencję na Zwyczajnych i Nadzwyczajnych Zgromadzeniach Wspólników był jednocześnie członkiem Rady Nadzorczej ELEWARR sp. z o.o., a od dnia 10 lipca 2008 r. także jej Przewodniczącym.

(dowód: akta kontroli str. 239-241, 258-263, 535-543)

Pełnomocnik reprezentujący Prezesa Agencji na Zwyczajnych i Nadzwyczajnych Zgromadzeniach Wspólników wykonywał zadania m.in. w następujący sposób:

- Zatwierdzał sprawozdania Rady Nadzorczej ELEWARR sp. z o.o., której był Przewodniczącym (uchwały Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników (dalej ZZW): nr 6 z dnia 18 maja 2011 r., nr 5 z dnia 18 czerwca 2012 r., nr 5 z dnia 21 maja 2013 r.).
- Udzielał absolutorium członkom Rady Nadzorczej, w tym samemu sobie (uchwały ZZW: nr 7 z dnia 18 maja 2011 r., nr 6 z dnia 18 czerwca 2012 r., nr 6 z dnia 21 maja 2011 r.).
- Dokonywał wyboru i odwołania członków Rady Nadzorczej, i tak uchwałą nr 10 ZZW z dnia 18 maja 2011 r. powołał w skład Rady na nową kadencję sześć osób, w tym samego siebie.
- Zatwierdzał regulamin prac Rady (uchwała NZW z dnia 14 października 2010 r.).

Prezes ARR wyjaśnił, iż rozdzielenie kompetencji zostało zapewnione przez to, że: „Pełnomocnik wykonuje ściśle tylko określone w notatce dyspozycje Prezesa dotyczące sposobu głosowania.”

(dowód: akta kontroli str. 182, 448-450, 452-454, 535, 539-540, 653, 729-738)

Zakres obowiązków Pełnomocnika Prezesa ARR do spraw Nadzoru Właścicielskiego został określony w księdze procedur „Nadzór właścicielski”¹², wprowadzonej zarządzeniem Prezesa ARR nr 178/2011/KP z dnia 30 grudnia 2011 r.¹³

Zgodnie z procedurą „Monitorowanie sytuacji ekonomiczno-finansowej spółki”, Pełnomocnik był odpowiedzialny za opracowanie i przekazywanie Prezesowi ARR okresowych analiz ekonomiczno-finansowych, a także przekazywanie Radzie Nadzorczej zaleceń w zakresie poprawy wskaźników działalności gospodarczej Spółki.

Od IV kwartału 2012 r., analizy zawierały ocenę sytuacji majątkowej i stanu ekonomiczno-finansowego Spółki, a także podstawowe wskaźniki. Analiza wraz z dokumentami źródłowymi była przekazywana do Biura Finansowo-Księgowego Agencji w celu uzyskania opinii o jakości wyników ekonomiczno-finansowych i wielkości wskaźników, a następnie przedkładana Prezesowi ARR do akceptacji. Po uzyskaniu akceptacji Pełnomocnik realizował uwagi Prezesa Agencji.

W okresie objętym kontrolą Pełnomocnik nie przekazywał Radzie Nadzorczej zaleceń dotyczących poprawy wskaźników działalności gospodarczej ELEWARR sp. z o.o.

(dowód: akta kontroli str. 180-182, 242-257, 314-329, 409-415, 530-533, 634-636, 653, 729-738)

¹² Księga zawierała pięć procedur.

¹³ Zmieniane zarządzeniami Prezesa ARR: nr 165/2012/KP z dnia 16 listopada 2012 r., nr 20/2013/KP z dnia 30 stycznia 2013 r. oraz nr 54/2013/KP z dnia 16 kwietnia 2013 r.

4.2. Zgodnie z „Procedurą nadzoru właścicielskiego”, Pełnomocnik posiadał uprawnienia m.in. do „monitorowania zasad wynagrodzeń członków rad nadzorczych spółek oraz prowadzenia systematycznej analizy prac rady nadzorczej spółki”.

Stwierdzono, że Pełnomocnik nie dokonał oceny celowości wyjazdu służbowego członków Rady Nadzorczej Spółki do USA i Brazylii oraz poniesienia w związku z tym ze środków Spółki kosztów w kwocie 30 tys. zł. Prezes ARR stwierdził m.in., iż „PPNW nie prowadzi oceny członków RN, ponieważ nie przewiduje tego zarówno akt założycielski Spółki, jak i procedura NWL.”¹⁴

Przewodniczący Rady Nadzorczej podał natomiast: „Nie mam szczegółowej wiedzy na temat w jakim celu członkowie Rady Nadzorczej odbyli podróż służbową do USA i Brazylii. (...) Jest możliwe, iż nie były dokonywane szczegółowe analizy powyższych zagadnień (...)”.

Rada Nadzorcza nie dokonywała oceny celowości oraz efektów wyjazdów zagranicznych członków Zarządu Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 318, 570-574, 653, 755)

4.3. Zarząd ELEWARR sp. z o.o., w uchwale nr 18/11 z dnia 4 kwietnia 2011 r., wnioskował o przeznaczenie całości zysku netto za 2010 r. na kapitał zapasowy Spółki. Rada Nadzorcza ELEWARR sp. z o.o. nie wydała pozytywnej opinii dla powyższego wniosku Zarządu. Uchwałą nr 2/04/11 z dnia 20 kwietnia 2011 r. zaproponowała podział zysku netto w kwocie 4.217,2 tys. zł na dywidendę (3.500 tys. zł) i na kapitał zapasowy Spółki (717,2 tys. zł). Podział zysku zaproponowany przez Radę został przyjęty przez Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników uchwałą nr 3 z dnia 18 maja 2011 r.

Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników, uchwałą nr 2 z dnia 18 czerwca 2012 r., zysk netto Spółki za 2011 r. w wysokości 5.455,3 tys. zł przeznaczyło na kapitał zapasowy Spółki (5.355,3 tys. zł) oraz na dywidendę (100 tys. zł). Zarząd Spółki, uchwałą nr 15/12 z dnia 11 maja 2012 r., oraz Rada Nadzorcza, uchwałą nr 2/02/12 z dnia 28 maja 2012 r., proponowały przeznaczenie całości zysku netto na kapitał zapasowy.

Zarząd Spółki w uchwale nr 23/13 z dnia 18 kwietnia 2013 r. wnioskował o przeznaczenie całości zysku netto za 2012 r. w wysokości 3.326,2 tys. zł na kapitał zapasowy. Rada Nadzorcza nie zaopiniowała pozytywnie wniosku Zarządu i uchwałą nr 2/05/12 z dnia 25 kwietnia 2013 r. zaproponowała Zgromadzeniu Wspólników następujący podział zysku: 2.826,2 tys. zł na kapitał zapasowy Spółki, a 500 tys. zł na dywidendę. Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników, uchwałą nr 2 z dnia 21 maja 2013 r., określiło następujący podział zysku netto Spółki za 2012 r.: 2.726,2 tys. zł na kapitał zapasowy Spółki oraz 600 tys. zł na dywidendę.

(dowód: akta kontroli str. 448-451, 469, 653)

4.4. Zgodnie z § 15 aktu założycielskiego ELEWARR sp. z o.o., powołanie i odwołanie członków Zarządu oraz ustalanie zasad i wysokości wynagrodzeń należało do wyłącznej kompetencji Zgromadzenia Wspólników Spółki.

Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników, uchwałą nr 1 z dnia 10 grudnia 2010 r., odwołało trzyosobowy Zarząd. Przyczyną odwołania, według wyjaśnień Prezesa ARR, było złożenie przez członków Zarządu wniosków o rezygnację z funkcji. Uchwałą nr 2 z dnia 10 grudnia 2010 r., ZZW powołało jednoosobowy Zarząd Spółki.

Prezes ARR wyjaśnił, że „W związku z rezygnacją Zarządu oraz brakiem możliwości i woli pełnienia funkcji członka Zarządu przez członków Rady Nadzorczej wystąpiła konieczność powołania nowego Zarządu.”

¹⁴ Skróty użyte w cytacie oznaczają: PPNW - Pełnomocnik Prezesa ARR do spraw Nadzoru Właścicielskiego, RN - Rada Nadzorcza, procedura NWL - „Procedura nadzoru właścicielskiego”.

Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników, uchwałą nr 2 z dnia 10 grudnia 2010 r., powołało Prezesa Zarządu ELEWARR sp. z o.o. bez postępowania kwalifikacyjnego. Wymóg przeprowadzenia postępowania wynikał z art. 19a ust. 2 w związku z art. 69a ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji. Dopiero w dniach 26 stycznia, 23 lutego i 9 marca 2011 r. Rada Nadzorcza przeprowadziła postępowanie kwalifikacyjne na stanowisko Prezesa Zarządu Spółki, a w dniu 20 kwietnia 2011 r. podjęła uchwałę nr 7/04/11 w sprawie wyłonienia kandydata na to stanowisko. Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników, uchwałą nr 8 z dnia 18 maja 2011 r., odwołało, a uchwałą nr 9 z dnia 18 maja 2011 r. tę samą osobę powołało na stanowisko Prezesa Zarządu ELEWARR sp. z o.o.

(dowód: akta kontroli str. 8-9, 11-14, 330-345, 653, 729-738)

Pełnomocnik Prezesa ARR do spraw Nadzoru Właścicielskiego w dniu 10 stycznia 2011 r. zwrócił się do Prezesa Spółki, pismem znak: NW-078-1/11, z zaleceniem utrzymania wynagrodzeń kadry kierowniczej Spółki na poziomie nie wyższym niż w 2010 r.

Agencja nie otrzymała odpowiedzi na ww. pismo i nie podjęła działań sprawdzających realizację wydanego zalecenia. Zastępca Prezesa ARR stwierdził, że „*Przed napisaniem przedmiotowego pisma (...) Prezes ARR otrzymał informację o dostosowaniu przez Prezesa Spółki wynagrodzeń - zawarciu porozumień do umów o pracę w wyniku których, został obniżony poziom wynagrodzeń do poziomu nie wyższego niż w 2010 r. Prawdopodobnie uzasadnieniem wydania przez Prezesa ARR polecenia napisania przedmiotowego pisma było dążenie do udokumentowania wyników wzmiankowanej w tym piśmie rozmowy z Prezesem Zarządu Spółki. Wobec powyższego nie otrzymałem od Prezesa ARR zaleceń do podejmowania ewentualnych innych działań w tym zakresie.*”

(dowód: akta kontroli str. 11-14, 598-600)

Spółka nie dostosowała się do zaleceń ARR zawartych w piśmie z dnia 10 stycznia 2011 r. Potwierdzeniem jest pismo Pełnomocnika Prezesa ARR do spraw Nadzoru Właścicielskiego do Prezesa Spółki z dnia 25 lipca 2012 r., znak: NW-078-11-2245/12, w którym stwierdził, że: „*(...) Agencja Rynku Rolnego (Prezes ARR, Pełnomocnik Prezesa ds. nadzoru właścicielskiego), mimo zaleceń w przedmiotowym zakresie zawartych w piśmie ARR z dnia 10.01.2011 r., znak: NW-078-1/11, nie otrzymali informacji o fakcie zawarcia aneksów Nr 1 i 2 do umowy o pracę z Panem Andrzejem Śmietanką zwiększających wysokość wynagrodzeń.*”

(dowód: akta kontroli str. 637-651)

Nieskuteczność nadzoru Agencji w zakresie wynagrodzeń w Spółce wykazała kontrola MRiRW w ARR. W wystąpieniu pokontrolnym Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 października 2012 r. stwierdzono m.in., że „*Kierownictwo Agencji Rynku Rolnego w czasie kontroli nie posiadało informacji o zasadach wynagradzania Dyrektora Generalnego Spółki, a pełną wiedzę uzyskało dopiero po powstaniu zagadnień medialnych związanych ze Spółką, w tym w toku pozyskiwania kolejnych informacji dla analizy sytuacji w Spółce oraz udzielania odpowiedzi dla podmiotów kontrolujących, a także, że (...) wynagrodzenie Prezesa Zarządu ELEWARR sp. z o.o. ustalone przez zgromadzenie wspólników było znacznie niższe od wynagrodzenia ustalonego przez Prezesa Zarządu dla Dyrektora Generalnego Spółki. Należy ocenić to jako sytuację nieprawidłową, na którą nie było właściwej reakcji Kierownictwa Agencji Rynku Rolnego, zarówno w zakresie wysokości wynagrodzeń, jak i ich składników.*”

(dowód: akta kontroli str. 139-154)

W ocenie NIK, Pełnomocnik Prezesa ARR do spraw Nadzoru Właścicielskiego nie wykonywał należycie obowiązków w zakresie nadzoru właścicielskiego nad Spółką.

4.5. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników, uchwałą z dnia 11 stycznia 2012 r., zatwierdziło „Strategię rozwoju Spółki ELEWARR na lata 2012-2014”¹⁵. Strategia przewidywała m.in. sprzedaż niekorzystnie położonych elewatorów w Bielsku Podlaskim, Braniewie oraz magazynów w Radzynie Chelmińskim i Ornecie. Przewidywała również budowę w rejonach o wysokiej produkcji towarowej zbóż oraz rzepaku i dużej koncentracji gospodarstw specjalizujących się w produkcji roślinnej, od 4 do 6 magazynów silosowych o pojemności od 10 tys. ton do 15 tys. ton każdy.

Sprzedaż niekorzystnie położonych elewatorów nie została zrealizowana, ponieważ Pełnomocnik Prezesa ARR do spraw Nadzoru Właścicielskiego, w piśmie z dnia 1 sierpnia 2012 r., zwrócił się do Prezesa Zarządu ELEWARR sp. z o.o. o powstrzymanie się, aż do odwołania, od podejmowania jakichkolwiek czynności prawnych, których efektem będzie zbycie lub przemieszczenie majątku Spółki.

Ponadto Prezes Agencji w piśmie do Prezesa Spółki z dnia 30 października 2012 r. nie wyraził zgody na zbycie elewatora zbożowego w Bielsku Podlaskim. W uzasadnieniu podał: *„Powyższe jest spowodowane faktem, iż organ nadzorujący Agencję Rynku Rolnego - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w lipcu br. publicznie zapowiedział rozważanie prywatyzacji Spółki. Wobec powyższego zbywanie składników majątkowych, o istotnym znaczeniu, jakim jest niewątpliwie nieruchomość zabudowana elewATOREM o pojemności 33 tys. t w Bielsku Podlaskim byłoby sprzeczne z kierunkowym stanowiskiem MRiRW. Ewentualne wyrażenie zgody nie będzie możliwe wcześniej niż przed ustaleniem założeń i koncepcji prywatyzacji lub ogłoszeniem oświadczenia o odstąpieniu od tej koncepcji.”*

Zgodnie z aneksem do „Strategii”, zatwierdzonym przez Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników uchwałą z dnia 1 czerwca 2012 r., Spółka miała realizować zadanie inwestycyjne w miejscowości Zręby-Bolędy pow. Ostrów Mazowiecka, polegające na budowie elewatora o pojemności 15.500 ton, co miało zrekompensować Spółce ubytek pojemności magazynowej spowodowany planowaną sprzedażą elewatora w Bielsku Podlaskim.

Wobec braku zgody Zgromadzenia Wspólników na sprzedaż elewatora w Bielsku Podlaskim, budowa elewatora w Zrębach-Bolędach nie była realizowana. Prezes ARR w piśmie z dnia 30 października 2012 r., znak: NW-078-27-2934/12, wskazał na konieczność rozważenia przez Zarząd Spółki modernizacji magazynu w Radzynie Chelmińskim i rozbudowy bazy w Drobinie. Powyższe inwestycje zostały zrealizowane, np. w Drobinie zbudowano 4 silosy o łącznej pojemności 5.856 ton z infrastrukturą transportową oraz automatem do poboru prób ziarna.

Stwierdzono, że Prezes ARR wyraził zgodę na modernizację magazynu w Radzynie Chelmińskim, mimo przyjętego w „Strategii” innego kierunku działania w zakresie restrukturyzacji Spółki, tj. sprzedaży tego magazynu. Z wyjaśnień Zastępcy Prezesa ARR wynika, iż sytuacja magazynu w Radzynie Chelmińskim, opisana w „Strategii” na podstawie danych z lat 2010-2011 uległa zmianie. Na terenie oddziaływania tego magazynu nastąpił wzrost powierzchni uprawy kukurydzy, co spowodowało wyższe zainteresowanie rolników usługowym przechowywaniem i suszeniem jej ziarna.

Rada Nadzorcza, uchwałą nr 5/03/13 z dnia 14 lutego 2013 r., wyraziła zgodę na wdrożenie procedury związanej z przygotowaniem restrukturyzacji majątku trwałego przez sprzedaż zbędnych składników majątku obejmujących młyn i magazyn zbożowy w Mierkowie, młyn i kaszarnię w Nowogrodzie Bobrzańskim oraz udziały w Elewatorze w Koronowie sp. z o.o. (30%) i w Elewatorze Sieradz sp. z o.o. (26,7%), a także w Banku Spółdzielczym w Lubyczy Królewskiej (0,52%).

(dowód: akta kontroli str. 183-222, 346-408, 556-561, 653)

¹⁵ Przyjętą przez Zarząd Spółki uchwałą nr 45/11 z dnia 8 grudnia 2011 r. po pozytywnym zaopiniowaniu przez Radę Nadzorczą uchwałą nr 1/12/11 z dnia 17 grudnia 2011 r.

Zarząd Spółki opracował „Strategię rozwoju Spółki ELEWARR na lata 2013-2015”, która została przyjęta przez Radę Nadzorczą uchwałą nr 4/04/13 z dnia 3 kwietnia 2013 r. Zgromadzenie Wspólników nie przyjęło „Strategii”. Prezes ARR wyjaśnił, że nie była ona przedmiotem obrad Zgromadzenia Wspólników głównie z powodu zmiany regulaminu organizacyjnego Spółki, w którym przewidziano powołanie drugiego członka Zarządu, który miał pokierować restrukturyzacją zbędnego majątku Spółki.

Prezes ARR podał też, że Agencja nie opracowała i nie zlecała przygotowania odrębnych, długookresowych programów dotyczących funkcjonowania Spółki.

(dowód: akta kontroli: 183-222, 343-408)

4.6. Do dnia 13 grudnia 2010 r. w ELEWARR sp. z o.o. obowiązywał regulamin organizacyjny zatwierdzony uchwałą nr 2 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 25 kwietnia 2008 r. Zgodnie z § 3 ww. regulaminu, struktura organizacyjna Spółki obejmowała centralę w Warszawie i 4 oddziały w: Gądkach, Krupcu, Malborku i Nowych Proboszczewicach.

(dowód: akta kontroli str. 229-236, 653-654)

W okresie objętym kontrolą dokonano trzech zmian regulaminu organizacyjnego Spółki.

Pierwszą zmianę wprowadzono w grudniu 2010 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników ELEWARR sp. z o.o. podjęło uchwałę nr 1 z dnia 14 grudnia 2010 r. w sprawie utworzenia dwóch oddziałów regionalnych Spółki w Nowych Proboszczewicach i w Gądkach, likwidacji oddziałów Spółki w Nowych Proboszczewicach, Gądkach, Malborku i Krupcu, wprowadzenia zmian w sposobie zarządzania Spółką przez powołanie jednoosobowego Zarządu Spółki oraz utworzenia stanowiska dyrektora generalnego, a także dwóch stanowisk dyrektorów regionalnych. W § 9 ust. regulaminu organizacyjnego określono: *„Spółką zarządza Zarząd, który może w określonym zakresie upoważnić Dyrektora Generalnego do bieżącego kierowania Spółką.”*

Prezes ARR wyjaśnił: *„Celem zmiany była decentralizacja i większa samodzielność oddziałów. Rozważana była także koncepcja przeniesienia centrali do Proboszczewic. Była to propozycja Zarządu skorygowana na poziomie Rady Nadzorczej. Przekonywał mnie argument uzyskania większej elastyczności w zarządzaniu, w szczególności poprzez wzmocnienie roli dyrektorów regionalnych.”*

Zastępca Prezesa ARR natomiast stwierdził, że: *„Powyższy przepis: jednoznacznie i stanowczo nawiązuje do przepisu art. 201 ust. 1 Ksh - „Zarząd prowadzi sprawy spółki”; na podstawie powyższego przepisu Zarząd Spółki jedynie może, ale nie był zobligowany do udzielania Dyrektorowi Generalnemu upoważnień; ponadto określono, iż w ewentualnym upoważnieniu zarząd ustala „określony zakres” upoważnienia np. w zakresie przedmiotu działalności spółki lub okresu upoważnienia. Tego typu unormowania lub praktyka jest stosowana w działalności spółek prawa handlowego, w tym spółek z o.o. od ponad 20 lat.”*

(dowód: akta kontroli str. 11-14, 332-337, 653-654, 598-602)

Drugą zmianę regulaminu organizacyjnego wprowadzono na podstawie uchwały nr 1 z dnia 10 kwietnia 2013 r. Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników. Zlikwidowano oddziały regionalne i ponownie wprowadzono do struktury organizacyjnej cztery oddziały Spółki, zlikwidowane w 2010 r.

Trzecią zmianę wprowadzono uchwałą nr 1 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 28 sierpnia 2013 r. Ustanowiono dwuosobowy Zarząd Spółki, zlikwidowano stanowisko dyrektora generalnego i utworzono stanowisko dyrektora do spraw obrotu towarowego i technicznych.

Zmiany w strukturze organizacyjnej wprowadzone w 2013 r. nie były ujęte w „Strategii rozwoju Spółki ELEWARR na lata 2012-2014”.

Zastępca Prezesa ARR wyjaśniając wprowadzenie powyższych zmian w zarządzaniu Spółką podał: *„Propozycje zmian w strukturze organizacyjnej oraz systemie zarządzania Spółką opracowuje i przedstawia Zarząd Spółki. To Zarząd Spółki, który stosownie do postanowień art. 201 § 1 k.s.h. „prowadzi sprawy Spółki” dostosowuje strukturę organizacyjną do bieżących potrzeb oraz koncepcji Zarządu co do sposobu prowadzenia spraw Spółki w następnych okresach podejmując stosowną uchwałę w przedmiotowej sprawie - regulaminu odejmującego dane zagadnienie. Zmiany oraz ustalenie nowych zagadnień jest następnie zatwierdzane uchwałą Zgromadzenia Wspólników Spółki*

w sprawie odpowiednich regulaminów. Zgromadzenie Wspólników stosując odpowiednio „Zasady Nadzoru właścicielskiego” stosowane przez Ministerstwo Skarbu Państwa (na podstawie zarządzenia Ministra Skarbu Państwa - obecnie obowiązujące na podstawie zarządzenia Nr 3 z dnia 28.01.2013 r.) „może je zatwierdzić lub odrzucić, wskazując przyczyny odrzucenia. (...) nie może dokonywać samodzielnie zmian w tych Regulaminach.”

(dowód: akta kontroli str. 598-602, 653-654)

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że uchwała z dnia 14 grudnia 2010 r. podjęta przez Zgromadzenie Wspólników w zakresie możliwości scedowania uprawnień Zarządu na rzecz dyrektora generalnego do bieżącego kierowania Spółką stanowiła obejście przepisów art. 201 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. - *Kodeks spółek handlowych*¹⁶ w związku z art. 38 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - *Kodeks cywilny*¹⁷ oraz § 13 i § 21 aktu założycielskiego ELEWARR sp. z o.o.¹⁸ Przepisy te bowiem stanowią, że Zarząd reprezentuje i prowadzi sprawy spółki.

4.7. W okresie objętym kontrolą w ARR nie były planowane i prowadzone działania zmierzające do prywatyzacji ELEWARR sp. z o.o. Agencja nie sporządzała i nie zlecała wykonania opracowań i analiz dotyczących prywatyzacji Spółki.

Prezes ARR w piśmie do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 lutego 2013 r., znak: NW-072-3-809/13, przedstawił stanowisko o niezasadności częściowej prywatyzacji Spółki. Podał, że w przypadku częściowej prywatyzacji potencjalni nabywcy byłiby zainteresowani najbardziej rentownymi składnikami majątkowymi. Spółka pozostałaby z mniej rentownymi składnikami, tj. położonymi w rejonach trudniejszych do osiągnięcia dodatniego wyniku finansowego. Konsekwencją wdrożenia procesu częściowej prywatyzacji byłaby niemożność uzyskania przez część Spółki dodatniego wyniku finansowego. Pozbawienie Spółki zysku spowodowałoby trudności finansowe ARR, dla której udziały w ELEWARR sp. z o.o. stanowią znaczną część aktywów trwałych.

Zastępca Prezesa ARR w piśmie do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 listopada 2013 r., znak: NW-072-22-455/13 poinformował, że Prezes Agencji nie planuje w najbliższym okresie żadnych przedsięwzięć związanych z prywatyzacją lub komercjalizacją ELEWARR sp. z o.o.

Prezes ARR wyjaśnił, że realizacja działań przez ARR w zakresie prywatyzacji ELEWARR sp. z o.o. jest uzależniona od stosownych decyzji Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi i Ministerstwa Finansów, podejmowanych na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o *Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych*, a także Rady Ministrów oraz władz uczestniczących w procesie legislacyjnym.

W związku z publiczną zapowiedzią Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z lipca 2012 r., dotyczącą ewentualnej prywatyzacji ELEWARR sp. z o.o., Agencja nie występowała o pisemne stanowisko Ministra w tej sprawie. Prezes ARR podał: „*Agencja Rynku Rolnego nie występowała o oficjalne stanowisko Ministra, uznając publiczną zapowiedź za oczywistą intencję.*”

(dowód: akta kontroli str. 264-266, 343-408, 530-533, 603-626, 729-738)

4.8. Agencja Rynku Rolnego nie przekazała udziałów w ELEWARR sp. z o.o. na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa.

W dniu 13 kwietnia 2011 r., Prezes ARR zwrócił się do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi pismem znak: BP-072-24-171-204/11 o zajęcie stanowiska w sprawie wykonania obowiązku przekazania udziałów w ELEWARR sp. z o.o. na rzecz Skarbu Państwa. W piśmie tym m.in. podał: „(...) ARR posiada udziały jedynie w jednej spółce - „ELEWARR” sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (100% udziałów). W związku ze szczególnym znaczeniem tej spółki dla zapewnienia możliwości ARR stabilizowania sytuacji na rynku zbóż, w tym dla realnego zapewnienia sprawności i efektywności realizacji interwencji

¹⁶ Dz. U. z 2013 r., poz. 1030.

¹⁷ Dz. U. z 2014 r., poz. 121.

¹⁸ Akt Założycielski Spółki „ELEWARR” - tekst jednolity z dnia 5 lipca 2010 r.

UE na rynku zbóż na obszarze Polski ARR stosowanie do postanowień art. 52 ust. 1 ustawy o ARR nie przekazała udziałów w tej Spółce do Skarbu Państwa w terminie do 30.04.2004 r. (...)".

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi w piśmie z dnia 29 czerwca 2011 r., znak: RRro-0781/27/2890/11, poinformował Prezesa ARR że „(...) zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym przez Ministerstwo Finansów art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych stanowi przepis odrębny, o którym mowa w art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹⁹. W myśl tego przepisu Agencja może nabywać i obejmować udziały lub akcje w spółkach prawa handlowego o stosownym profilu działania oraz za zgodą ministra do spraw rynków rolnych i ministra do spraw finansów publicznych. Przepis art. 104 ustawy Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych²⁰ jako przepis przejściowy ma wyłącznie zastosowanie do tych jednostek, do których na mocy art. 49 ustawy o finansach publicznych ma zastosowanie zakaz nabywania i obejmowania udziałów i akcji. Mając powyższe na uwadze, wg Ministerstwa Finansów przepis art. 104 ustawy Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych nie ma zastosowania do udziałów ARR w spółce „ELEWARR” Sp. z o.o.”

Prezes ARR wyjaśnił: „Wobec otrzymania jednoznacznej odpowiedzi ze strony Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi stwierdzającej, że przepis art. 104 ww. ustawy nie ma zastosowania wobec Agencji Rynku Rolnego po otrzymaniu ww. pisma Agencja nie prowadziła żadnych działań w przedmiotowej sprawie.”

(dowód: akta kontroli str. 757-761)

IV. Uwagi i wnioski

Niewłaściwy nadzór Prezesa Agencji Rynku Rolnego nad ELEWARR sp. z o.o. oraz marginalny udział tej Spółki na rynku zbóż i rzepaku spowodowały, że Spółka utraciła znaczenie podmiotu stabilizującego sytuację na tym rynku. Brak jest zatem faktycznego i prawnego uzasadnienia nieprzekazania przez Agencję Rynku Rolnego udziałów w ELEWARR sp. z o.o. na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa w trybie przewidzianym w art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. *Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych* w związku z art. 49 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. *o finansach publicznych*.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²¹, wnosi o:

1. Podjęcie - w ramach nadzoru właścicielskiego sprawowanego nad ELEWARR sp. z o.o. - działań zmierzających do zwrotu, wraz z odsetkami ustawowymi, wynagrodzeń nienależnie pobranych przez członków Rady Nadzorczej i członków Zarządu Spółki.
2. Prawidłowe określenie w umowach o pracę wynagrodzeń dla członków Zarządu Spółki zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 marca 2000 r. *o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*.

¹⁹ Dz. U. z 2013 r., poz. 885 ze zm.

²⁰ Dz. U. Nr 157, poz. 1241 ze zm.

²¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

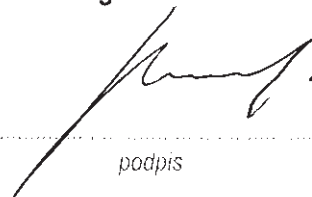
Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 14 sierpnia 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Dyrektor
z upoważnienia Wicedyrektor
Grzegorz Brzostek

.....
podpis

